

canalla
contra
establishment

Bartomeu Fiol

849.915

710

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106351714

Col·lecció Poesia de Paper

30

Canalla contra *Establishment*

Bartomeu Fiol

Palma 1995

© del text: l'autor, 1995

© de l'edició: Caixa de Balears «Sa Nostra» i Universitat de les Illes Balears, 1995

Disseny: Jaume Falconer

Directors de la col·lecció: Francisco J. Díaz de Castro i Perfecto Cuadrado Fernández

Edició: Universitat de les Illes Balears. Servei de Publicacions i Intercanvi Científic. Campus universitari. Cra. de Valldemossa, km 7.5. 07071 Palma

Impressió: IMPRESRÀPIT, c/ de Baró de Santa Maria del Sepulcre, 7. Palma

DL: PM/ 390-1995

Bartomeu Fiol, nat a Ciutat de Mallorca en temps de la República, és llicenciat en Ciències Polítiques i té publicats els següents llibres: *Calaloscans* (1966), *Camp Rodó* (1973), *Contribució de bàrbars* (1980), *Capells de ferro a Son Cabaspre* (1983), *Calaportal de Cavorques* (1985) i *Contribució de Verges* (1990). Els textos que aquí s'apleguen pertanyen a dos títols inèdits (*La comunió dels sants o els morts ho callam tot i Cave canes*) i a un altre recull encara en elaboració, *Canalla medicea*, tots tres fortament interrelacionats.

POTS ROMPRE AQUESTS VERSOTS I TOT SEGUIRÀ IGUAL

Tot va començar amb un pla d'estudis desigual
que comprenia les epifanies nord-americanes
des de Poe fins a Wallace Stevens i Robert Lowell;
la poesia religiosa anglesa fins a Hopkins, T. S. Eliot
i Dylan Thomas; Edom i el misticisme jueu;
Lícia, Lídia, Cària i el món hel·lenístic;
els moralistes francesos darrers
—*les seuls maîtres à penser* dels anys cinquanta—
i altres herbes com quadrades cal·ligrafies de l'hebreu,
Latin idioms i etimologia greco-llatina, etcètera
—tot pla d'estudis suposa un cert *bricolage*, ja se sap.

Aquest pla de treball comportava també
la redacció —és un dir— d'un llibre
el títol original del qual era «Corredors»,
que aviat passà a ser «Capbreu de corredors»,
intent de inventariar uns llegats i llurs interrelacions
per tal d'evitar prescripcions i protegir els drets
a participar-hi de tothom
i promocionar de valent
la lectura part damunt l'escriptura, d'acord
amb les necessitats i manques de l'hora present.

Capbuitada o no projecte tan extens,
aquests són alguns dels soterrats camins

que han portat fins als fragments
que ara conformen «La comunió dels sants
o els morts ho callam tot» (definitivament «Cambres al Born?»),
acompanyats de —i sobren més explicacions—
*«ces blancs sans lesquels aucun texte
jamais ne se propose comme tel»*
(Derrida *dixit*), sobretot entorn o dins
de tema o temàtica tan complex i esquerp.

Pots rompre aquests versots i tot seguirà igual.

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

TRES PRECS ENRAONATS I UNA SOLA SALVATGE PREGÀRIA

Qualcú del capítol diu que ho vol
i a més és cabiscol o xantre, o com si ho fos!

Cabalers de Es Call i Son Catlar,
Ca los Carros, Conia i Son Bordils
—mísers missèrs i menestrals de mala mort—,
des de la nostra colpidora
irrecusable ignorància,

cabalment no sabrem encabir
capfoguers o cabasters a la llar
ni replegar prou cabassos de llenyam
per fer-vos foc condigne d'homenatge.

Qualcú del capítol així ho vol
i a més és cabiscol, o com si ho fos!

A la capavallada d'aquest quarter d'hivern,
escolans esculats i ja granats
—cacofònics sense solfa i sense solta
segons contraris als poders de l'al·literació—,

per molt que ens esforcem i ens vagi el cap entorn,
tampoc no sabrem confegir —no dic ja cant—
cantussol que no sembli prou capciós.

Qualcú del capítol diu que ho vol
i a més és cabiscol, o com si ho fos!

I tanmateix el gust —o la fretura!—
i la cabòria sí que hi són,
tot servant molt obscura memòria
de festes, com Ses Cabanelles, de l'avior.

Disculpau, Senyora, la nostra malaptesa esquerpa,
Vós que sou, plena de gràcia, la major en pietat
i des del centre de l'Illa Esquarterada
contemplau aquest projecte de poble
que no creu en cap comunió dels sants
i desconfia de tota sensibilitat
que no sigui per les faves comptades.

Perquè qualcú del capítol diu que ho vol
i a més és cabiscol, o com si ho fos!

Tanmateix, com som també
a bastament agosarats si no audaciosos
o tal vegada temeraris fins i tot,
tres precés gosam fer-vos, Madona alta,
deixant-los als vostres peus inabastables:

un primer prec de suturar sol·lícita els bocins
del paisatge fet malbé, els llavis tremolosos
de les ferides infaustes de tot tipus
i els esqueixos als teixits morals;

un segon prec de reconciliar, tal com està manat,
tants de malaurats malavinguts, malaguanyats
descompartits, desarrelats indistints,
cristians de pa en fonteta;

un tercer prec, en definitiva, d'apaivagar,
en clara caritat,
la nostra ràbia i impotència.

(Amic del capítol, ja ens direu
si podem donar per acomplerta la comesa).

(De La comunió dels sants o els morts ho callam tot)

La vida intenta cancel·lar
qualque cosa que volem servir.

La vida, que és la vinguda de la mort
o de les morts, potser millor (pitjor) en plural.

Defensar Israel, la comunió dels sants,
la comunió dels desvalguts,

tot incorporant, no en mancaria d'altra,
la comunió dels competents

i fins i tot, per descomptat,
la comunió de la canalla.

Car res no és menyspreable, ni tan sols
els partidaris a ultrança del menyspreu.

(De La comunió dels sants o els morts ho callam tot)

LA COMUNIÓ DE LA CANALLA

*Selbst die Gesinnungslosigkeit genügt noch nicht:
Die Leistung entscheidet!*
Bertolt Brecht

Venint de Calaloscans, és natural

que t'interessi un mot com 'canalla',
etimològicament emparentat.

'Conjunt de cans' abans
que altres significats, algun potser
prou més pejoratiu.

De més, si eventualment resulta
que qualcú és canalla per molt llest o per molt viu,
o fins i tot per mesquinet,

tant per raons morals com per raons més pràctiques
no ha de gosar ningú foragitar-lo
del nostre món tan bigarrat com barrut.

Tenint en compte, a més, que l'escriptura requereix
un títol fort que doni empar i justifiqui
tants reiterats intents,

tira pel dret sense recances.
Al cap i a la fi
sols pel rendiment seràs jutjat.

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

LA TOMBA DEL PARE

M'he posat, pietós, el *tefilim* al front.

Oneja, blanca, una bandera a la vora.

*Crida la mort que és massa gros
demanar que t'aixequis i ara parlis.*

De tant en tant, sí que he vingut,
però, massa callat, me n'he tornat.

*Crida la mort que el teu repòs
per cap discurs no ha de ser torbat.*

Tu ets l'encarregat de Formes Quercus
i el constructor del iol damunt Can Ramis.

*Crida la mort que en quedam pocs
per recordar la drassana en el porxo.*

Tu el jovenot d'Establiments i Sant Elies
i el violinista davant el faristol.

*Crida la mort que ja ningú no el sent,
el teu violí afinat, d'un altre món.*

Fabricant de botons i de calçat
dels carrers de Son Campos i Borguny.

*Crida la mort que res no queda
dels teus invents i el teu enginy.*

Com el sí al no, estan ben relligats
els meus ossots a la teva carcanada.

*Crida la mort que ja no l'interesses,
que el seu treball ara es concentra en mi.*

M'he posat, pietós, el *tefilim* al braç.
Oneja, blanc, el vel damunt el meu cap.
No som vingut per Vós però sé dir-vos:
de personalismes ja està bé, Madona!

*Crida la mort al destret de l'hivern:
com si en fes cap, jo, de distinció! ..*

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

GRIMoire

Il faut avoir un aigle.
André Guide

La realitat i els seus estralls
fan que l'expressió dels teus delers
sigui sarcàstica.

—Àngel, si no et comportes com una àguila
siguis pietós almenys.

Ineluctablement devorats pel silenci
que és bo i dolent a la vegada.

—El teu propi discurs no t'acompanya
com tampoc no t'acompanya
el teu propi silenci.

Discurs i silenci han de ser d'altri.

—No, no són els contraforts
sinó els corrents dels corredors
el que t'interessen.

Però una vegada més arribes al mur
i cap comesa no has complert.

—Els morts ho callen tot
i els vius també.

El teu principi no sabràs on és
si no saps on es troba el teu final.

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

*So reißt die Spur
der Fledermaus durchs Porzellan des Abends*
Rainer Maria Rilke

Hem arribat fins a l'extrem
del promontori:
la planura de les aigües i llur plata cansada
et xuclen prepotents.

Amb ales estantisses, rovell a les frontisses,
motors engalavernats i estroncat l'alè
és penosa la imatge, impossible el quest.

Si, a despit de tot, provaves d'arrencar el vol
—més de rata-pinyada que d'ocell dreturer—,
Nostra Dona de Loreto t'empari
el xiscle atrotinat
i el calfred apagat.

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

ESBÓS DE DIÀLEG AMB UNA MICA MASSA DE PELL MORTA

Brollador de llums en totes direccions,
Rafael, que poc ens esquitxes.

—Quina barra tot provant d'invocar-me.

Sí, invocar és evocar la flamarada
i evocar-la és invocar-la.

—Tota la realitat, peça per peça; no vols res!

Cuirassat d'argents, al vent penons rogencs
i als braços munió de rodelles i glavis.

—I a més, pretens fer-me el disseny.

Al so de trompetes, tubes, trombons que s'allarguen
emfàtics, timbals i corns anglesos.

—No oblides, potser, els flabiols?

I tanmateix invisible tant de dia com de nits,
del tot inaudit en el silenci i en el tràfec.

—No t'embalces en retòrica ritmada a mig camí?

Sí, evocar és invocar la flamarada
i invocar-la és evocar-la.

—Si ha d'acabar per arribar, ja arribarà.

Mentrestant, com sempre, *«for us, there is only the trying.
The rest is not our business»*.

—No forçaràs, Jacob, cap missatge.

De grat o per força hem de ser insistents,
recordar l'escàndol de la nostra esperança.

—A despit de tantes raons pel desistiment,
trobaràs sense cercar i cercaràs sense trobar.

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

L'ÀNGEL RETARDAT

Sull àngel retardat,
cendrós, esborrifat
emblema de dissort,
com personifiques
el mal més subnormal!

Tens mans i ales i sarrons tots plens
de targes, cartes, impresos i missatges
de fa anys franquejats tal com pertoca
però retinguts per la teva persistent
síndrome catatònica culpable
o més aviat, potser, innocent.

Sull àngel retallat,
la teva lentitud,
en sec i repetits,
fa arreu estralls letals.
No et mortifica, noi,
tanta feina pendent?

Ets un mort! En veritat t'ho dic:
ets com un mort insomne
que sols desistiments reparteix d'hora.
Pietat, tingui pietat de tu
el teu Senyor —i de tots nosaltres.

(De *La comunió dels sants o els morts ho callam tot*)

El poeta és el personador,
el qui toca la trompa.

Darrera la mascarota ressonant
que té l'obligació de dur
no hi ha cap fesomia individual.

Car el personador no té rostre
ni patrimoni ni peculi ni pecat.

(De *Cave Canes*)

MAREDEDÉU

In intentionem
Miquel Fiol Coll

Marededéu, imatge

amb pàtina d'abandó, donada amb cura,
com abassegues, prestigiosa,
el nostre esguard cansat;

infanta'ns de bell nou —oh, generosa—,
lliures per sempre més
de la feixuga càrrega
de la causticitat dels àcids a doll

amb què ens han amarat, insistents,
tants d'anys tan prims i tants de panys
engalavernats del tot: fes que la mort
que ens ha menjat pels peus

ens regurgiti damunt la platja nova.
I que no parlem més per quedar bé
ans sols per encetar o resquitllar
la teva lloança.

(De *Cave Canes*)

EL SOMNI D'UN EMÈRIT

Perdonau però en els meus malsons reiterats
(la col·lecció ha esdevingut molt avorrida)
torn a Formentor
tot convençut de trobar
encara feina, als seixanta, en temps d'atur.

Torn a un Formentor més aviat estanc,
amb afegits bungalows a la platja
i algun altre petit canvi d'escenari.
Torn a Formentor com a lloc de treball,
un lloc on he picat esquerdas bé set anys
i on suposadament tendria l'oportunitat
de fer feina de nou,
gràcies a don Miquel o a don Tomeu
(si no trobau que és sortir-me del solc
que usi aquest tractament tan normal).

Potser destap massa el meu joc paupèrrim
però sí, en els meus malsons,
des de fa algun temps massa llarg,
torn a Formentor com a un lloc de treball
per a un sense feina com és ara jo,
amb una desconsiderada, un poc petul·lant,
considerable experiència hotelera.

No hi ha res més surrealista que la realitat.
No hi puc fer res o no hi puc fer gaire més.
Es repeteix. Es repeteix. Es repeteix.
O em repetesc sense aturall.
Esper no molestar ningú.
Torn, en la nit, a Formentor.

(De *Cave Canes*)

Quand vous, tous,
vous lèverez d'entre les morts
per a no deixar-ne cap per mostra
o innecessari punt de referència,

llavors i sols llavors
haurem començat a viure, a veure coses.
Mentre aquest no sigui el fet
continuarem a continuar.

(De *Cave Canes*)

SERIA BELL DE NÉIXER MOLTS DE PICS

Seria bell de néixer molts de pics
ja que podem morir tantes vegades
i no és acceptable cap mort definitiva.

Seria bell de néixer molts de pics
com feliç brolla un brollador
o, més silent, raja la font geliua.

Seria bell de néixer molts de pics,
com verb potent que no s'estroneja mai,
en epifanies sobtades i distintes.

Seria bell de néixer molts de pics
si l'ànim fos cada cop més net
i descartàssim tanta avorrible mort

i sobretot —i no és redundància—
tanta avorrida autòpsia que ho anega tot.
Sí, seria bell de néixer molts de pics.

(De *Cave Canes*)

TOTES LES ALIMARES A L'ABAST

Rígid àngel de Nostra Dona del Palmer,
dreturer i callat, demana pietós la vènia
per acórrer a la nostra fretura vesperal
i encen, rabent i col·loquial per un pic,
totes les alimares a l'abast.

(De *Cave Canes*)

ELOGI DE LA DISSIDÈNCIA

Ja que no està al vostre abast
formular de forma prou coherent
cap crítica suficientment demolidora
per tal de desmantellar d'una vegada
tants de corporatius interessos paràsits
i tant d'afany innoble del poder barrut

sapigueu almanco separar-vos, distanciar-vos,
en defensa tothora de la dissidència,
ben lluny de maximalismes abrandats
i totalitarismes de tot pelatge i condició.
Si no podeu definir-vos positivament
feu-ho almenys negativament.

(De *Cave Canes*)

MIQUEL BAUÇÀ, BARCELONÍ DE CIUTAT VELLA

Petit homenatge

Molts de triomfadors Adams

ha vist sortir el teu Felanitx nadiu
però també t'ha vist eixir a tu,
el més entotsolat, el més decebut,
el més pacient amb la sordidesa
dels voltants de la plaça reial;
el més pacient amb la sordidesa
del carrer de Marsala i de després.

No hem de trobar puntaire per fer-te la punta
que la raó, i la pietat, i la pàtria reclamen.

(De *Cave Canes*)

LA CANALLA DELS VERSOS

De provisionalment immortals

a definitivament immortals, aquest
és el camí que, en el voler, seguim

si bé perfectament conscients del limitat avenç
que assolim. Perquè també podríem dir,
ben al revés, que, malvivint, desnaixem;

que eixim sencers però després,
al llarg dels anys, profusament
ens anam dislocant, disgregant, esterrossant.

(De *Cave Canes*)

PREGÀRIA D'HABACUC

*Al nostre temps doneu-li vida,
manifesteu-vos al nostre temps!*

Ha 3:2, versió dels monjos de Montserrat

—**Infoneu vida al nostre temps,**
manifestau-vos a la nostra edat.

Tu parles, Habacuc, carabassot,
per tots nosaltres.

Abassegadors i desficiosos,
aprofitem els dies que ens queden.

—No us demanam que doneu més temps
a la nostra vida, que l'allargueu gens ni mica, ni un segon.

Us demanam més vida per al nostre temps,
més substància per a la nostra mort.

(De *Canalla Medicea*)

DE LIORNA

Canalla liornesa,
canalla liornenca,
canalla liornina,

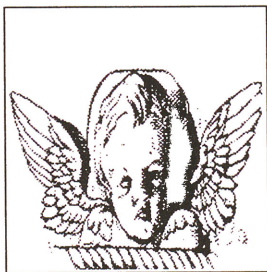
si et donen a triar
descartes la que sona massa a nina
i culls la més repelencia, espernegant.

És que és això el que explica aquesta tria:
el fet que hagi estat,
Liorna, mercat d'esclaus?

I és que un ja no pot confiar en res,
ni en noms de faula
o topònims de rondalla.

La lectura d'aquests poemes ha estat realitzada per l'autor al Centre de Cultura de «Sa Nostra»

el dia 10 d'abril de 1995

26. JOSEP MARÍ. *Poemes*

27. FRANCISCO J. DÍAZ DE CASTRO. *Noches de hotel*

28. MIQUEL CARDELL. *Les terrasses d'Avalon*

29. FELIPE BENÍTEZ REYES. *Poemas*

Universitat de les
Illes Balears

"SA
NOS"
TRA

Obra Social
i Cultural